

Norske forskere nådde opp i europeisk satsing

Norske forskningsmiljøer er representert i tre av prosjektene som har fått finansiering i den felleseuropeiske satsingen på Alzheimer og andre neurodegenerative sykdommer (The EU Joint Programme – Neurodegenerative Disease Research, JPND). Dette er den største globale forskningssatsingen på utfordringene knyttet til neurodegenerative sykdommer. Utlysning for programmet har gått til 20 land, innenfor feltet optimalisering av biomarkører og harmonisering av bruken. Norge er ett av landene som bidrar med penger til satsingen, gjennom Forskningsrådet.

Tormod Fladby (f. 1959), professor i nevrologi ved Universitetet i Oslo og Akershus universitetssykehus, leder ett av totalt fem nye felleseuropeiske prosjekter rettet mot neurodegenerative sykdommer – et samarbeidsprosjekt som inkluderer ledende forskere og klinikere nasjonalt, i Norden, i Tsjekkia og i England. Prosjektet retter seg mot Alzheimers sykdom, Parkinsons sykdom og andre demensformer med langtrukket forløp. Forskerne skal pare ulike genvarianter (genotyper) med sykdomsuttrykk (fenotyper) hos pasienter før de har fått etablert demens og/eller bevegelserforstyrrelser.

Knut Engedal, fag- og forskningssjef ved Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse, er partner i et annet av JPND-prosjektene og som ledes fra Nederland. I en toårsperiode skal prosjektet følge rundt 200 demenspasienter i flere europeiske land. Forskerne vil kartlegge sykdomsutvikling etter at pasientene har fått en diagnose og undersøke hvilket behandlingstilbud de får.

Mathias Toft (f. 1974), overlege og forsker ved Oslo universitetssykehus, er partner i det tredje prosjektet som har fått finansiering og som koordineres fra Tyskland. Formålet med studien er å identifisere genetiske og miljømessige faktorer som øker risikoen for å få Parkinsons sykdom. Avanserte genetiske undersøkelser skal gjøres på prøver fra flere tusen pasienter med Parkinsons sykdom fra mange ulike land. Genmutasjoner som blir funnet, studeres videre i stamceller laget fra pasienter med sykdommen. Dermed blir det mulig å studere effekten av de ulike mutasjonene i et celledsystem.

The EU Joint Programme – Neurodegenerative Disease Research er en av flere felleseuropeiske forskningsinnsatser (Joint Programming initiatives, JPI) som EU iverksetter for å møte de store samfunnsutfordringene Europa vil stå overfor de neste årene. Utfordringene er så store at landene hver for seg ikke har mulighet til å håndtere dem.

Det er ikke tilfeldig at det er neurodegenerative sykdommer, spesielt Alzheimers sykdom, som står på EUs liste over viktige samfunnsutfordringer. Europas befolkning blir stadig eldre, og med alderen øker forekomsten av slike sykdommer. I dag er 16 % av Europas befolkning over 65 år. I 2030 regner man med at 25 % av befolkningen – dvs. hver fjerde innbygger – vil være over 65 år.

Forskningspris til Line Knutsen Lund

Line Knutsen Lund sammen med prisutdeler Snorre Ness fra det regionale brukervalget i Helse Midt-Norge. Foto Trine Kvalheim, Helse Møre og Romsdal

Line Knutsen Lund (f. 1970), lege ved Barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk ved St. Olavs hospital, har mottatt Helse Midt-Norges forskningspris for 2012 – en pris på 100 000 kroner – for sin forskning på psykisk helse hos unge voksne født med lav fødselsvekt. Forskningen er gjort i forbindelse med hennes doktorgrad fra 2012.

Det finnes så langt få studier der man har fulgt personer med lav fødselsvekt inn i voksen alder. Line Knutsen Lund har undersøkt om fødselsvekten kan påvirke senere psykisk helse, livskvalitet og selvfølelse hos unge voksne. I sin avhandling sammenlikner hun også utviklingen av psykisk helse fra ungdomstid til ung voksen alder.

Hun har studert en gruppe unge voksne som ble født for tidlig (prematurt) og en gruppe som ble født med lav fødselsvekt til termin. Disse to gruppene ble sammenliknet med en kontrollgruppe født til termin med normal fødselsvekt.

Selv om flesteparten av deltakerne i studien ikke hadde noen psykisk lidelse ved 20 års alder, var andelen med psykiske vansker og diagnoser i begge gruppene med lav fødselsvekt betydelig høyere enn tilsvarende tall for kontrollgruppen. Angst og AD/HD var de hyppigst forekommende psykiske lidelsene i disse to gruppene. Det så også ut til at psykiske vansker påvirket livskvaliteten.

Avhandlingen konkluderer med at det å bli født med lav fødselsvekt, enten det er for tidlig eller til termin, kan ha en negativ langtidseffekt på psykisk helse og relaterte aspekter i ung voksen alder. For å kunne fremme god psykisk helse og livskvalitet senere i livet er det viktig at oppmerksomheten rettes mot begge gruppene med lav fødselsvekt, både i videre forskning og i klinisk praksis.